

Forum Beneficiale, Sive Quæstiones & Responsa Canonica

Materiam De Beneficiis Universam Ex Beneficialistarum tam antiquorum, quàm recentiorum placitis complectentia. Opus methodo novâ, & clarâ in tres digestum Partes ... accuratè, ac copiosè instructæ

De Vacatione, Amissione, Et Extinctione Beneficiorvm ...

Leuren, Peter

Coloniæ Agrippinæ, 1704

De obligationibus Pensionarii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74494](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74494)

fatorem aliunde, & vult eam procurare. Verumtamen non videtur, quomodo ista cohæreant cum illis, quæ idem Filiuc. habet *loc. cit. q. 5. §. 3.* ubi qui impetrat pensionem à sciente impedimentum pensionarii, validè quidem eam obtinet, licet uterque peccet, si conferens sit inferior Papæ, aut non possit in eo impedimento dispensare; nisi forte id intelligi velit de conferente & impetrante, dum scitur, nec aliunde, nisi forte ægrè dispensandum. Sed quomodo & tunc conferetur & impetrabitur dicta pensio validè? cum ne quidem validè conferatur, dum scitur reservatarius pensionis in capax aliunde impetraturus pensionem juxta dicta supra, ubi ad validam reservationem requisivimus clericatum actu eo tempore, quo fit reservatio.

De obligationibus pensionarij.

Quæstio 534. An, quando, & qualiter veniatur pensionarius justificare seu probare non excessum pensionis?

Respondeo ad primum & secundum primò juxta dicta supra, ubi de reductione pensionis, justificandam à pensionario, seu agente ad pensionem tam clausulam illam: *modo centum remaneant pro Rectore, & mille pro Episcopo*, (cujus varias ampliationes vide *ibidem*) quàm clausulam illam: *dummodo omnes simul pensiones non excedant tertiam partem, &c. vel medietatem fructuum, aut aliam talem partem, &c.* cum sit ejusdem nature, cujus est prædicta, & gratiam non minus reddat conditionatam, quàm illa, & quidem de tempore reservationis. *Ventrigl. loc. cit. n. 60.* citans *Gig. de pens. q. 85.* *Campanil. in var. juris rubric. rub. 11. c. 13. n. 88.* ac præcipuè *Theod. de Rubeis in singul. Rot. 10. 2. p. 4. conclus. 316. n. 1. & conclus. 324. n. 1.* Idque, etiam si hæc clausula in supplicatione non adsit, sed tantum in literis, quarum forma est attendenda ad effectum justificationis. *Ventrigl. ibid.* atque ita executorem in causa pensionis non posse procedere ad executionem, compellendo titulare ad solutionem ad favorem pensionarij, qui non est in quasi possessione exigendi, non justificatà eadem clausula per ipsum pensionarium, fuscè ostendit & probat *Ventrigl. ibid. n. 61.*

2. Respondeo secundò: Dum titularis agit petitorio, allegans, se non teneri ad pensionem, quia reservatio est nulla, pensionario incumbit onus probandi, quòd rot remaneant pro titulari; neque in hoc casu ejus quasi possessio eum liberat ab onere probandi, sed tantum operatur, ut pendente lite ei non possit solutio retardari; & hoc, si agatur cum eo, qui consensit reservationi pensionis, siue cum ejus successore, *Lott. l. 2. q. 38. à n. 72.* *Ventrigl. loc. cit. n. 59.* *Garc. p. 1. c. 5. n. 456. & 458.* citans plures *Rotæ* decision. quamvis id ipsum distinguat *n. 484.* ut procedat, dum sumus in casu nullitatis, si dicta conditio dummodo non subsistit; secus verò, ubi sumus in casu reductionis pensionis, in quo ait, onus probationis incumbere titulari prætendenti esse reducendam, eò quòd pensionarius habeat fundatam intentionem suam in reservatione pensionis, donec ex adverso ostendatur, non esse locum tantæ pensioni. Idque non solum procedere in petitorio, sed etiam iudicio executorio, in quo titularis cogi possit ad solutionem integræ pensionis, nisi probeat esse lo-

cum reductioni, ait *Garc. n. 485.* qualiter autem limitanda hæc ulterius, vide dicenda *quælibet. seq.*

3. Respondeo tertio: Dum tamen pensionarius agit possessorio, estque in quasi possessione exigendi, deobligatur à probatione & justificatione dictarum clausularum, & incumbit onus probandi titulari, quòd non remaneant tot; quasi enim possessio relevat ab onere probandi, etiam absque eo, quòd teneatur causam suæ possessionis justificare. *Lott. loc. cit. n. 73.* *Garc. p. 1. c. 5. n. 464.* *Ventrigl. loc. cit. n. 55. & 58.* Proceditque idipsum etiam in ordine ad consequendam pensionem, etiam contra successorem. *Ventrigl. cit. n. 55.* citans *Gig. q. 47. n. 10.*

4. Respondeo quarto: Ad deobligandum quoque pensionarium ab onere justificandi dictas clausulas, adhibetur confessio titularis super valore per ascensum sub narrativa præambulæ informationis & cum juramento, quo in casu, licet clausula illa dummodo operetur effectum conservandi justitiam gratiæ, nihilominus istius justificatio resultat ex hujusmodi confessione. Ita *Lott. loc. cit. n. 49.* & ex eo *Ventrigl. loc. cit. n. 57.* citantes *Rotam in Roman. pens. 15. Jan. 1627.*

5. Respondeo ad tertium primò juxta eadem dicta superius: Probationes dictarum clausularum, seu valoris pensionis debere esse plenas ac concludentes, ita ut ad effectum justificationis clausularum dictarum seu valoris non sufficiat vox publica & fama, etsi alias per eam sufficienter probeatur valor. *Ventrigl. to. 2. annot. 11. §. 1. n. 56.* *Garc. p. 1. c. 5. n. 473.* citans *Parif. l. 6. q. 2. n. 25.* *Zechum & plures Rotæ* decis. *Barb. de clausulis claus. 47. n. 2. & 3.* *Lott. l. 1. q. 38. n. 44. & l. 1. q. 43. à n. 1.* ubi: cum probatio incumbit pensionario, jam supponitur, agi de narrativa ipsius affirmativè concepta, & in qua fundata est Papæ intentio, propterea exigitur plena ac concludens probatio (Secus, ac dum agitur de narrativa, quæ ob id solum verificanda, quia est pars gratiæ, eò quòd ita fuerit narratum, quo casu sufficeret semiplena probatio, *Lott. ibid. n. 3.*) ac præcipuè, si agatur de pensione reservata adhuc pleno beneficio, quo casu fit punctualis fructuum narratio. Item, si agatur de justificatione clausulæ dummodo, adeo, ut tunc consensus titularis præstitus pensioni hanc necessitatem non excludat; cum & ille per dictam clausulam sit qualificatus. *Lott. cit. q. 43. n. 9.* Et licet cessante dicta clausula consensus ille titularis necessitatem hanc concludenter probandi valorem remittat, non extenditur tamen ille ad successorem primi consentientis, non quia & is non censetur etiam consensisse tacitè contrahendo, dum nimirum illud beneficium jam gravatum acceptat; sed quia cum illo consensu expresso primi illius titularis concurrat in eodem simultanea quadam confessio tanti valoris ex correspondivitate gratiæ contentæ sub eadem supplicatione, quæ confessio cessat in successore, & cui ideo non obstat propria confessio sui antecessoris. *Lott. ibidem n. 5. & 6.*

6. Respondeo ad tertium secundò: Probatio itaque hæc (nisi sit in confesso penes titularem) proferenda vel est ex scripturis authenticis eam concludentibus, ut cum agitur de pensione reservata super canonicatu vel præbenda in Collegiata, & exhibentur libri capitulares, in quibus singulatim notantur omnes distributiones & emolumenta, quæ repartiantur inter præbendatos singulos. *Lott. l. 1. q. 43. n. 8. & 9.* Aut per testes, qui etiam

non interrogati reddant rationem scientiæ suæ; cum enim multiplex reddi possit ratio scientiæ, una tendens ad constituendam probationem tantum semiplenam, v. g. quæ est de forma, sive quia testis ideo solum scit, quia sic communiter dici audivit; vel ad plenam, & nisi testis rationem seu causam scientiæ suæ specificet, totum ejus dictum remanet obscurum, & consequenter non debet attendi. Lott. *cit.* q. 43. n. 10. & 11. adeoque necesse est, testes illos esse bene informatos de bonis & rebus beneficii, uti & de omnibus expensis & oneribus ordinariis. quæ duo distinguuntur, expensæ enim referuntur ad prædiorum cultum, & alia necessaria in colligendis fructibus; & hinc testis dicens, tot reditus aut fructus percipi, cum fructus dicantur deductis expensis in iis colligendis, regulabitur à jure ejus dictum, & sic satis intelligitur, sensisse deductis expensis hujusmodi; onera autem referuntur ad gravamina ordinaria ipsius Ecclesiæ seu beneficii, quæ propterea egent speciali deductione, inter quæ onera velut perpetua reputantur, quæ licet ad modicum & determinatum tempus imposita, ex successivis tamen prorogationibus jam per plures annos cõsuetis fieri, videntur in perpetuum prorogari. Lott. *à n.* 12.

7. Respondeo ad tertium tertio: Nihil tamen vetat, (cum non simus hic in criminalibus, in quibus ad constituendam plenam illam & concludentem probationem, quam vocant luce meridianâ clariorem, non admittitur illa duarum semiplenarum probationum unio) quod minus ex duabus semiplenis probationibus resulteret una plena, & sufficienter in præsentem materia concludens probatio; v. g. si postquam testes super valore deposuerunt, & fama hæc per duos testes est legitime probata, accedat altera semiplena probatio, nimirum dictum alterius insuper testis, vel etiam alterius ex ipsis illis duobus testibus deponentibus de fama, testantis ex certa scientia. Lott. *à n.* 18. quamvis is n. 21. subjungat, non admittendam hujusmodi conjunctionem duarum semiplenarum probationum, si probatio valoris intenderetur per modum objectûs, dum videlicet titularis proponeret, non fuisse expressum verum valorem, & ex hoc capite vellet infringere gratiam, uti & in hoc objectûs casu non posse constitui justam probationem, nisi concluderent per tempus continui decennii, ait Lott. n. 22. dicens, sic Rotam in his terminis habuisse pro legitima probatione probationem factam per testes deponentes de sex vel septem annis.

8. Respondeo ad tertium quarto: Potest tamen etiam in isto casu objectûs sufficienter valor probari per testes familiares, qui reditus administrant, eò quod licet domestici & familiares regulariter non admittantur in testes, ab hac tamen regula receditur, ubi aliter veritas haberi non potest, ut Farinac. *de testib.* q. 55. n. 175. juxta *l. si servi ff. de testib.* Lott. n. 25. addens n. 26. id etiam procedere, dum reditus consistunt in prædiis rusticis, quæ per colonos & rusticos exercentur, etsi enim tunc plures coloni singulis prædiis addicti de singulorum prædiorum rebus testari possent, non est tamen inter eos, qui possit de universis deponere, hinc & tunc admittuntur familiares & administratores redituum in universum, quia verisimiliter non dantur alii, qui ita bene in universum possunt esse informati.

9. Respondeo ad tertium quinto: Coarctanda est quoque negativa non existentia aliorum præ-

diorum & redituum per remotionem actûs à sensu dicendo, alia prædia aut reditus existere non posse, quin testes illi scirent. Lott. n. 27. Acque hæc probatio negativæ coarctata multò fortius exigitur, ubi agitur simpliciter de annullando vel reducendo pensionem; quippe quæ materia reductionis aut nullitatis pensionis ex natura sua perpetuè implicat objectum contra gratiam jam factam, & omni verisimilitudini adversatur; quare nihil est, quod minus incumbat titulari necessitas hæc concludentissimè probandi per coarctationem negativæ, non existentia aliorum bonorum & redituum, prout Rota firmavit in *Aquens. pens. decis.* 550. n. 2. & 3. p. 1. recent. & in *Cremonens. pens. super valore*, 23. Jun. 1623. Lott. n. 27. junctio n. 30.

Quæstio 535. An pensionarius existens in possessione exigendi teneatur ostendere literas reservationis, & verificare qualitates alias in reservatione requisitas?

1. Respondeo primò: Quantumvis pensionarius, dum non est in quasi possessione exigendi, literas producere, narrata in gratia pensionis verificare debeat, maximè parte opponente, quando non agit contra eum, qui pensioni consensit, sed contra ejus successorem. Lott. *l. 1. q. 37. n. 39.* Paris. *l. 6. q. 2. n. 65.* ubi ait, receptum in praxi, pensionarium teneri in primo semeltri verificare gratiam, scilicet fructus expressos, &c. adeoque non dari executionem contra rectorem beneficii. Garc. *p. 1. c. 5. n. 442.* citans plures etiam Rota pro hoc *decis.* nisi, ut Lott. n. 38. & 39. hoc ipsum limitat, gratia facta esset motu proprio, vel literæ hujusmodi acceptæ essent per titularem, sive expressè, sive tacitè per actum id implicantem. Dum tamen est in possessione exigendi, non tenetur in possessorio ostendere literas reservationis, nec verificare clericatum, nec alias qualitates. Corrad. *in pr. benef. l. 5. c. 3. n. 7.* addens sufficienter quasi possessionem, etiam si non nisi unicus actus exactiois probetur, uti id dicitur inferius. Garc. *loc. cit.* n. 446. citans Rot. in *Anconit. pens.* 15. Jun. 1585. & in *Feroliviens. pens.* ubi dicitur, non obviare exceptionem nullitatis in possessorio, nec esse necessarium, verificare conditionem positam in reservatione pensionis. Idem tenet Castrop. *de benef. d. 1. p. 11. §. 6. n. 15.* nimirum probatâ per pensionarium possessione exigendi cum titulo, non esse necessarium verificare hujusmodi titulum & reservationem pensionis, dum solum agitur in judicio possessorio ad solutionem pensionis; eò quod tunc intentionem fundatam habeat gravandi titularem, solumque præterdat manutentionem in possessione, ad quam manutentionem jus habet ex vi possessionis obtentæ cum titulo, quo jure privari non possit, dum ab adversariis non probatur, nullum habuisse jus possidendi.

2. Econtra, dum agitur in judicio petitorio de solutione pensionis, & titularis objicit nullitatem pensionis, fieri debet illa verificatio per pensionarium, etiam existentem in possessione exigendi. Garc. *loc. cit.* n. 456. Castrop. *loc. cit.* quamvis tamen is distinguat, ita ut, si conditiones illæ & qualitates se teneant tantum ex parte ipsius beneficii, puta quod pensio medietatem non excedat, quod remaneant Rectori tot, &c. potius penes beneficium sit onus probandi contrarium, si is pensioni consensit. Secus tamen etiam sit, si ipse non consensit

senfit, vel sit successor primi consentientis in beneficio ante solutionem, qui condemnari non potest ad solutionem pensionis, quousque pensionarius conditiones requisitas in reservatione probet. Et sic, dum pensio est reservata sub conditione, pensionarius illam tenetur iustificare, etiam si agat contra eum, qui pensioni consensit, non solum in petitorio, in quo id procedit, etiam si sit in possessione exigendi, eod quod consensus ille intelligatur praestitus sub eadem conditione, & recipit eandem conditionem, sub qua pensio est reservata. *Garc. loc. cit. n. 464.* citans *Gig. de pens. q. 85. n. 10.* & *Rot. in Salman. pens. Anno 1593.* Plura de his & accuratius infra, ubi qualiter literae sint exhibendae ante exactorem pensionis.

3. Porro quod dictum, teneri pensionarium in petitorio verificare conditionem & narrata in reservatione, etiam si sit in quasi possessione exigendi, id limitandum primo hoc modo: nisi per longissimum tempus, puta per annos triginta fuerit in tali possessione; quia ex observantia & lapsu longissimi temporis praesumitur gratia, & ejus narrativa iustificata. *Garc. loc. cit. n. 478.* citans pro hoc aliquot *Rotae* decis. quamvis *a. n. 481.* hoc ipsum procedere dicat, dum constat de titulo & reservatione pensionis, agiturque solum de iustificatione illius; eod quod, si de his non constat (cum beneficia praesumantur non gravata pensione, sed libera) ne quidem ex quadragenaria possessione praesumatur titulus & reservatio, saltem in petitorio; in possessorio namque probabile videtur, praesumi titulum ex possessione longi temporis, nempe decennali, dum non est contra possidentem vehementer praesumptio, uti id ipsum, nempe necesse esse, ostendere titulum, etiam in iudicio possessorio, ubi pensionarius non fuit in possessione per longum tempus, docent *Gig. q. 47. n. 4.* *Azor. p. 2. l. 8. c. 13. q. 2.* apud *Castrop. loc. cit.* qui & ipse absolute subiungit; proinde, si pensionarius agat in iudicio possessorio, siue petitorio, quomodocunque procedat, tamen si sit in possessione exigendi, debet ostendere titulum & reservationem pensionis.

4. Limitandum id ipsum secundo, ut tradit *Garc. n. 491.* citato *Salust. Tiberio in pract. Auditoris Camer. l. 3. c. 3. n. 22.* Puteo *Achill. &c.* ut opus non sit per pensionarium iustificari gratiam & reservationem, ubi pensio reservata motu proprio, eod quod narrativa facta alieni, in qua fundatur Papa, probat, si emanavit motu proprio, etiam si addit verbum illud *ut accepimus*, quia illud non Papae, sed partis narrationem importat in gratia ad supplicationem signata; secus ac verbum illud, *ut intelleximus*, quod non refertur ad partem; item ac verbum illud, *ut asseritur*, quod tanquam generale & personale non censetur probatum per imponentem, ac ideo, quod per illud narratur, non est verificandum per partem, prout haec tradit *Garc. n. 495.* De cetero licet stetur narrativa facta motu proprio in reservatione pensionis, posse tamen probari contrarium, & eo probato corrumpere gratiam, tradit *ibid. Garc. n. 502.* eod quod licet clausula *motus proprii* tollat subreptionem, dum tamen exprimitur falsa causa, seu qualitas falsa de facto alieno, nihil prodest, probato contrario, saltem, si talis est gratia, ut difficilius concederetur, quia dicta clausula non operatur ultra mentem concedentis, & intelligitur, veris existentibus expressis. *Garc. n. 503.* citatis quamplurimis. Vide de hoc puncto necessitatis ostendendi literas reservationis

pensionis pluribus infra, ubi qualiter exhibendae in ordine ad obtinendam solutionem & executionem.

Quaestio 536. An pensionarius teneatur probare possessionem & jus illius, qui primo consensit pensioni?

Respondeo: Teneri ad hoc pensionarium ad instantiam successoris, nisi esset successor ejus in iure illius, tradit *Garc. p. 1. c. 5. n. 511.* eod quod pensio peti non possit ab eo, qui non esset vel successor juris, vel possessionis consentientis, ut *Garc. ibid. n. 512.* Et poterit successor illius consentientis docere de non bono iure illius consentientis, qui proinde frustra consensit pensioni. *Garc. n. 513.* dicens, hinc verum non esse, quod tradit *Gonz. gl. 5. §. 9. n. 59.* cujus doctrinam nos secuti sumus supra, ubi, quod collatione nulla, adhuc subsistat pensio reservata tertio alicui. Quod si vacante beneficio per obitum, Papa illud conferat Petro, reservata super illo pensione Joanni, & dicta illa collatio facta Petro sit nulla ex aliquo vitio obreptionis seu ob incapacitatem Petri, & hinc tertius imperet illud beneficium vacans ut prius per obitum, quamvis in gratia huic tertio facta non sit reservata aliqua pensio, teneri nihilominus hunc tertium solvere pensionem, quia prima concessio continebat duas gratias, nempe collationis factae Petro, & pensionis reservatae Joanni, quarum una deficiente, nempe gratia collationis, non deficit altera pensionis. Verum non video, quomodo hac doctrina *Gonz.* repugnet *Garcia*, dum *Gonzalez* non loquitur de pensione reservata ex consensu alicujus habentis jus in illo beneficio gravato (in quo casu nimirum, si Papa prius conferret illud beneficium vacans per obitum Petro, & de consensu hujus collatarii reservaret super illo pensionem Joanni, ad summum procederet, quod vult *Garcias*, nimirum collatione tali existente nulla, & consequenter etiam consensu nullo, & nihil operante, pensionem illam tertio reservatam fore nullam) sed de pensione imposta beneficio vacante. De cetero ad confirmandam responsum suam ait *Garc. n. 514.* etiam resignatarius, non obtinente consensu, acceptance & approbatione juris (intellige resignantis) ac pensionis, posse adhuc dicere de nullitate pensionis, si vult probare non jus & falsitatem causae, prout resolutum ait, in *Valentin. pens. 17. Jun. 1583.* quam decisionem ad solum recitat. Quod autem tradit *Rebuffus de pacif. poss. n. 156. alias 137.* semel imposita pensione, non posse allegari, resignantem nunquam habuisse jus, id inquam, ait *Garc. n. 515.* procedere in iudicio executionis, de qua *ibidem* loquitur *Rebuff.*

Quaestio 537. An, & qualiter pensionarius obligatus sit recitare officium canonicum, quod recitare obligantur beneficiati, aut saltem officium B. Virginis?

Respondeo ad primum: Clerici pensionarii qua tales non tenentur recitare officium majus seu Canonicum. *Azor. p. 2. l. 8. c. 12. q. 2.* *Barb. juris Eccles. l. 3. c. 11. n. 11.* *Ventrigl. to. 2. annot. 11. §. 2. n. 86.* *Garc. p. 1. c. 5. n. 65.* citans quamplurimos contra *Gamb. de pot. Leg. l. 6. n. 326.* & *Guerzaro* apud eundem *Garc. n. 66.*

2. Re-

2. Respondeo ad secundum primò: Tenentur tamen hodieum ex constitutione Pij V. *Ad perpetuam rei memor.* quæ est in Bullar. novo 137. recitare quotidie officium parvum B. Virginis. Ventrigl. *loc. cit.* Lott. l. 1. q. 45. n. 16. (addens ex Navar. in *man. c. 24. n. 8.* ante hanc constitutionem hos pensionarios ratione pensionis non fuisse obligatos ad preces aliquas fundendas) Corrad. in *pr. benef. l. 1. c. 5. n. 160.* Azor. *loc. cit.* dicens, constitutionem illam tenere & ligare. Barbof. *loc. cit.* Garc. *loc. cit.* n. 69. citans præter alios Ledesm. p. 2. tr. 9. c. 4. *concl. 6. difficult. 2.* Vegam. p. 2. c. 65. *casu 1.* Rodriq. to. 1. c. 140. n. 5. Aragon, & c. qui dicant hanc constituit. esse usum ac consuetudine receptam. Contra Valent. to. 3. 2. d. 6. q. 2. p. 10. Cuchum, Vivald. & alios, qui dicant non esse usum & consuetudine receptam.

3. Respondeo ad secundum secundò, teneri ad hoc istiusmodi pensionarios sub amissione fructuum, seu onere non faciendi fructus suos, & eos perceptos restituendi. Azor, Garc, Lott. *ll. cit.* juxta ipsa verba dictæ constitutionis Piana. Et quidem cum proportione ad beneficiatum omitentem horas canonicas, ita ut sicut ille, si omnes horas unius diei omitat, amittit fructus correspondentes illi diei; ita etiam pensionarius ille omitens dictum officium unâ die, amittat fructus, seu partem pensionis correspondentem illi diei. Azor. *loc. cit.* itidem juxta eandem constitutionem utpote in quam, postquam declarasset Papa, qualiter amissio illa fructuum ob omissionem officii canonicum à beneficiato adaptanda & proportionanda singulis diebus, & omissionibus, subjungit: pari modo ad dicendum officium B. Virginis se obligare pensionarios. Idem sentit Barbof. *loc. cit.* ubi ait, teneri hos pensionarios sub eadem pœna ad recitandum hoc officium B. Virginis, sub qua tenentur beneficiati recitare horas canonicas, teneri quoque sub mortali peccato tales pensionarios ad recitandum dictum officium B. V. ex Graff. l. 2. c. 50. tradit Lott. *loc. cit.*

4. Varias nihilominus limitationes harum binarum responsonum ex Bonacina *de horis can. d. 1. q. 2. p. 4. n. 7. & 8.* adducunt Ventrigl. & Barbof. *ll. cit.* Primò, quòd si pensio reservata in caput seu personam unius in commodum alterius, ille solus teneatur dicere officium, in cujus commodum pensio constituta. Secundò, non teneri illum ad recitandum hoc officium, cui confertur pensio absque prævia conditione status clericalis, etiam si is alias esset regularis. Tertio, quòd, qui ut clericus percipit pensionem, satisfacere possit recitando horas canonicas; quin & quòd talis pensionarius sacris initiatus, vel habens præter pensionem beneficium, satisfaciatur sola recitatione horarum. Quibus adde limitationem illam; quòd dicta constitutio Piana loquatur de eo tantum, qui pensionem ut clericus percipit, ita ut percipiens pensionem titulo sæculari non teneatur recitare dictum officium, sive sit pauper, sive dives, sive pensio excedat sexaginta ducatos, sive non. Garc. *loc. cit.* n. 68. contra Vegam perperam pro se citantem Rodriguez, Econtra tamen etiam has binas ampliationes subjungit Barbof. *loc. cit.* n. 14. ex eodem Bonacina, nimirum eum, qui cessit pensioni solum in parte, non deobligari à recitatione dicti officii (secus ac ille, qui in totum liberaliter cessit pensioni) quia adhuc titulo clericali possidet pensionem. Idemque, hoc est, teneri adhuc recitare illud

officium tanquam probabile videri Bonacina de eo, qui concessit redimi pensionem, accepta nonnullorum, pura sex vel quinque annorum anticipatâ solutione.

Questio 538. An pensionarius ratione pensionis teneatur ad residentiam, vel servitium per se, vel alium præstandum in Ecclesia?

Respondeo negativè: Idque etiam si intitulus esset. Ventrigl. *loc. cit.* n. 91. citans Gonz. ad reg. 8. gl. 5. §. 5. n. 11. qui plures alios refert. Quod tamen intelligendum, nisi pensio assignata esset in stipendium, v.g. pro pulsandis campanis & similibus. Ventrigl.

Questio 539. An pensionarius id, quod sibi ex pensione superest, teneatur ex justitia in pios usus impendere; an verò possit pro libitu disponere de fructibus ex pensione perceptis, quin & testari?

Respondeo ad primum: Non convenire in hoc AA. nam affirmant aliqui cum Nav. *de rediv. Eccles. q. 1. n. 74.* apud Azor p. 2. l. 8. c. 12. q. 4. pensionarium non secus ac beneficiatum ad hoc compellendum esse, eò quòd pensio sit quædam portio ex fructibus beneficii detracta; fructus autem beneficiorum cum hoc onere ad quolibet perveniant, ut quidquid ex ipsis supererit, in pios usus cerogetur. Econtra durior videtur aliis hæc Navarri sententia, & oppositum censent Azor *loc. cit.* citans Covarr. *de testam. c. cum in officio, n. 6.* Gig. *de pens. q. 52.* Paul. Rom. *de pens. q. 8. vers. 10.* Redoan. *de spol. clericor. q. 5. §. 1. n. 27. & 28.* eò quòd, quidquid sit de beneficiatis, pensionarius nullo jure canonico communi id facere compellatur; cum pensio detur tantum in alimentum vitæ necessarium, & non ratione ministerii alicujus spiritualis, adeòque, si quid ex hoc alimento supererit, ipsi acquiratur, & nulli alteri ex justitia debeatur.

2. Resp. ad secundum: Similiter in hoc non convenire AA. nam posse de fructibus pro libitu disponere pensionarium negant Nav. *loc. cit.* Sarmient. *de rediv. Eccles. p. 3. c. 5. n. 7.* affirmant contra Azor *l. c.* citans Covar. Gig. *ubi ante,* ad quos accedit Castrop. *de benef. d. 1. p. 11. §. 8. n. 3.* eò quòd jura id vetent solum de beneficiatis: quin & ne quidem de omnibus beneficiatorum bonis statuant jura, sed pro iis tantum, quæ ratione & jure Ecclesiæ acquirunt, quia hæc tantum sunt, quæ in Ecclesiæ usum converti debent, vel successori in beneficio relinquunt: at pensionarius neque sit beneficiatus, neque fructus percipiat jure Ecclesiæ, sed jure resignationis, gratitudinis, aut simili sibi in alimentum & vitæ subsidium concessio. Castrop. *loc. cit.* proinde nec obstat, quòd ex beneficiorum fructibus percipiuntur pensiones, adeòque videantur obvenire pensionariis cum eodem onere, quo fructus beneficiorum beneficiato; cum, ut dictum, pensionarius non percipiat pensionem ratione & jure Ecclesiæ, cui inserviat, sed ut portionem quandam ad vitæ sustentationem necessariam. Azor *loc. cit.* Hinc

3. Respondeo ad tertium: Testari posse pensionarium de dictis fructibus, affirmant ex eadem ratione iidem AA. Azor. *loc. cit.* (quamvis *cit. l. 8. c. 3. q. 8.* teneat contrarium cum Redoan. *de spol. clericor. q. 2.*

q. 8. n. 32. & q. 3. §. 5. in hoc. n. 12. nempe ex jure novo, vi nimirum constitutionis Pauli III. & Julij III. & Pij V. non posse de residuo ex fructibus pensionis testari pensionarium) & citati ab eo, quibus accedunt Quintadv. *Ecclesiast. l. 2. n. 7.* Menoch. *de arb. cas. 173. in addit. n. 12.* Zerol. *pr. Ep. p. 2. v. pensionarius. §. 25.* apud Ventrigl. *to. 2. annot. 11. §. 2. n. 87.* Item Castrop. *loc. cit.* absolute pronuncians, liberum relinqui pensionario, ut possit de fructibus pensionis pro suo arbitratu, tam in vita quam morte disponere ob rationem jam datam *respons. preced.* Sed neque obstat citatas Pontificum Bullas; cum Paul. III. & Julius III. non loquantur de fructibus pensionis, sed de acquisitis per beneficiatum titulo negotiationis, vel aliunde contra canones. Pius vero V. licet constituat, redditus & proventus beneficii, seu valorem triginta ducatorum non excedentes non comprehendi sub spolio, non tamen inde bene inferri, redditus beneficii & pensionis excedentes triginta ducatos comprehendi, sed solum inferatur, relinqui id dispositioni juris communis, ex jure autem communi consistet, solos redditus beneficiorum comprehendi sub spolio clericorum. Negant e contra cum Nav. *loc. cit.* Garc. *p. 1. c. 5. n. 161.* & citati ab eo Molin. *de just. to. 1. tr. 2. d. 145.* quorum sententiam verioris censet Ventrigl.

Questio 540. An pensionarius teneatur beneficium habitum dimittere, vel etiam nequeat beneficium, vel plures pensiones obtinere?

Respondent primò absolute negativè, sive quòd, licet plura beneficia incompatibilitatem habeant, id tamen non procedat in pensionibus, & sic pensiones, si plures sint, nec inter se, nec cum beneficiis habitis aut habendis ullam inducere incompatibilitatem. Gonz. *ad reg. 8. gl. 5. §. 5. n. 14.* citans Benedict. de Capra *reg. 90. n. 90.* Hojed. *de incompat. benef. p. 2. c. 7. n. 1.* Ventrigl. *to. 2. annot. 11. §. 2. n. 87.* qui etiam id procedere ait, etiamsi pensiones seu pensio cum beneficio constituta sub eodem testò, nisi fortè pensio data in titulum beneficii: pro quo citat Marantam *p. 2. contror. resp. 33. n. 2. & 21.* citantem alios.

2. Veruntamen rectius & congruentius iis, quæ sub initium hujus tertie partis dicta sunt de incompatibilitate, sentire mihi videtur Azor *p. 2. l. 8. c. 12. q. 7.* nimirum, quòd licet non sit omni ex parte eadem hoc ex puncto ratio de pensionibus, quæ est de beneficiis, dum in his quædam sunt, quæ canones & jura incompatibilia vocant, pensionum verò nullæ jure communi incompatibiles dicuntur. Attamen, cum jure naturali & recta ratione pugnare videretur, ut quis plures simul pensiones habeat (idem est de pensione cum beneficio) dum earum una sufficit ad commodam sustentationem, dum enim pensio datur ut vitæ alimentum, si unus habeat plures, quarum singulæ sufficiunt ad commodam alimentationem, habet is tantum alimentorum, quantum pluribus sustentandis sufficit, quò fiet, ut unus quidem esuriat, alter verò ebrius sit. Neque tamen negatur per hoc, ut idem Azor, uni quandoque licitè plures pensiones constitui posse ob ejus præclara merita, nempe ob literaturam, generis nobilitatem, ob magna in Ecclesiâ merita & beneficia, aliàsve dotes. Vide quæ hac in parte dicta sunt de pluralitate beneficiorum.

Questio 541. An, & qualiter pensionarius teneatur solvere onera annexa vel imposita beneficiò, super quo constituta pensio?

Respondeo primò: Obligari pensionarium pro rata pensionis solvere onera, quæ imponi solent fructibus beneficii, puta subsidium charitativum, excusatum, decimam Papalem, collectionem ad seminarii erectionem, Ecclesiæ reparationem, &c. cum enim pensio ex fructibus beneficii debeat, & omnia hæc & similia onera beneficiorum fructibus annectantur, consequens est, ut pensioni annexa sint. Garc. *p. 1. c. 5. n. 171.* Azor *p. 2. l. 8. c. 9. q. 2.* Ventrigl. *to. 2. annot. 11. §. 2. n. 1.* Castrop. *de benef. d. 1. p. 11. §. 8. n. 2.* citans Gig. *de pens. q. 38. & 59.* Gamb. *de off. Leg. l. 6. q. 5. n. 207.* Barbos. *de pot. Ep. alleg. 77. n. 14. &c.* Unde jam beneficiatum solventem integrè dicta onera posse retinere eam partem, quæ pro rata pensionis solvenda erat à pensionario, tenent Ventrigl. Castrop. (citans Barb. *ubi ante.*) Garc. *loc. cit.* citans Marches. *de commiss. p. 2. c. 4. de commiss. appellat. n. 49.* Caccialup. *de pens. q. 17.*

2. Respondeo secundò: Procedere hæc quidem de pensione constituta, ut jure communi constitui deberet, ut ait Azor *loc. cit.* hoc est, sine clausula: *liberam, immunem & exemptam.* stante verò illa clausula & exemptione, quacum hodie dum pensio (utpote consueta constitui in alimenta & vitæ subsidia, quorum causam valde piam habeat jura & leges) libera & exempta ab iis oneribus reservari consuevit, pensionarius nihil ratione horum onerum solvere, seu de suspensione deperdere tenetur, sed ex integro satisfacere pro his oneribus spectat ad titularem. Lott. *l. 1. q. 38. n. 23.* Barb. *juris Eccles. l. 3. c. 21. n. 44.* dicens, stylum Curie habere, ut pensio à Papa assignata sit immunis ab omni onere, etiam subsidii charitativi, & citans Tamb. *to. 3. d. 10. q. 1. n. 7.* Azor *loc. cit.* (ubi quoque ad fufum dictam clausulam exemptivam & onera recitat) Garc. *loc. cit. n. 172.* Ventrigl. Castrop. *ll. cit. Parit. l. 6. q. 2. n. 135.* Unde in specie non teneri pensionarium, cui reservata pensio cum dicta exceptione, ad solvendum subsidium charitativum, & stylum Curie Rom. habere, ut pensio auctoritate Papæ alicui assignata sit libera ab omni onere, etiam subsidii charitativi, tradit Azor *p. 2. l. 9. c. 14. q. 6. §. si quæras an clericus.* contra Belenzii *de subsid. charitat. q. 37.* eò quòd, cum Papa reservat clerico, reservet eam ut annuum alimentum; alimenta autem sint libera ab oneribus & contributionibus quibuscunque. Extendit hoc ipsum Azor *loc. cit. c. 12. q. 11.* ex Gig. *q. 66.* ad onus insolitum & extraordinarium, si quid tale contingeret imponi beneficio, quòd pensionarius, cui reservata pensio libera ab omni onere, nihil pro eo solvere teneatur; eò quòd dicta clausula in literis pontificiis apponi solet, ut pensio libera sit ab omni onere etiam extraordinario. Distinguit tamen melius quoad hoc punctum Lott, prout videre poteris *quest. seq.*

3. Quod attinet Excusatum, quod concedi sollet regi Hispaniæ in beneficiis regnorum illius de quinquennio in quinquennium, hanc clausulam exemptivam, quæ expressè declarari solet, ut pensio sit immunis in specie ab hoc excusato, durare solum ad quinquennium illud, in quo incidit reservatio pensionis cum ea clausula, & eo finito, expirare vim illius derogatoriam: neque redintegrari

tegrari propter prægnantes clausulas, quæ rursus inferuntur novo indulto super Excusato ad aliud quinquenarium, tradunt Lott. l. 1. q. 38. à n. 25. Garc. loc. cit. n. 173.

4. De cetero si habitâ dictâ exceptione (idem est de privilegio alio, quod haberet pensionarius, ut cogi non posset ad solvendam v.g. decimam papalem) nihilominus cogeretur à collectore Apostolico illud, aliudve simile onus subire, talem solutionem non nocituram illi, si ei præmississet protestationem, quodd coactus, & timore censurarum solvat, aliâ non soluturus. Secus verò, seu amissum illud privilegium, si talem protestationem non præmississet solutioni, tradit Azor loc. cit. c. 13. q. 8. citato Gig. de pens. q. 61. Ludovic. Rom. &c. & ex illo Castrop. loc. cit. qui tamen ait, se in tr. de LL. d. 41. p. 19. docuisse tanquam probabilius, tale privilegium per talem actum sine protestatione factum non amitti.

5. Solere quoque rursus dictâ exceptioni seu exemptioni & privilegio huiusmodi per subtequentia decreta & privilegia derogari à Papa cum clausula: *quorum tenores, &c.* dum nimis contingit, Papam ex post indicere decimam alicujus solutionem super redditibus beneficiorum in favorem Sedis, aut etiam alicujus Principis ex causis justissimis, testantur Ventrigl. Castrop. ll. cit. Item Lott. l. 1. q. 38. n. 24. & q. 45. n. 20. referens istiusmodi decreti derogationis formam. In quo casu tenebitur adhuc pensionarius pro rata pensionis contribuere ad istiusmodi decimam, subsidii, alteriusve oneris similis solutionem. AA. ij ll. cit. siquidem clausula illa: *quorum tenores*, vim habet specifica derogationis, ita ut in vanum obredatur clausula derogatoria derogatariorum in literis reservationis. Lott. cit. q. 38. n. 29. Tradit tamen idem Lott. cit. q. 45. n. 21. non eoque extendere se dictam derogationem Papæ, ut remaneat etiam pensionario elisa actio contra titularem pro redintegratione solutionis facta, seu deductionis cessæ à pensionario pro rata sua, nequeatque tantumdem à titulari recipere, quantum expendit pro rata sua in solutionem impositionis. Idque propter pactum quasi privatam (intellige quotannis tantum dandi pensionario vel permittendi, ut is accipiat, ita ut is titulari nullam deinceps velit aut possit præterdere remissionem) quod resultavit inter titularem & pensionarium ex consensu titularis in pensionem, quem consensum perpetuo respiciebat auctoritas Papæ in impositione pensionis, cui pacto seu conventioni canonice permittæ nusquam censetur derogatum per quamvis generalem ipsius etiam Papæ dispositionem, etsi in hac pensionum materia, non secus ac in beneficiis plenissimam & absolutam habeat potestatem. Lott. cit. q. 45. n. 19. juncto n. 22. Atque ita, etiamsi videatur in hoc casu aliquid detrahi de jure pensionarii, dum cogitur solvere, vel pati solutionem pro rata suæ pensionis, modicum tamen ei inferitur præjudicium, ex quo adhuc est reparabile ex regressu contra titularem in vim supradicti pacti. Unde nec tale indultum exigendi decimam aliudve subsidium respectu pensionarii quid amari in se habet, dum verius à pensionario differtur aliquid, quàm auferatur; & ejus respectu optime intrat dicta derogatio favore causæ publicæ, quam Papa fuit contemplatus in persona indultarii seu illius, pro quo imposta decima vel subsidium, utpote cui voluit facilitatem esse undequaque exactioem, & consequen-

ter non fieri moram ex passionibus privatorum. Lott. n. 23. & 24. Ac propterea, dum in hoc casu contra pensionarium fundantem intentionem suam pro hac integritate pensionis sibi solvenda, & validitate obligationis titularis de solvendo onere quocunque excipitur per titularem de indulto illo (aliquando concedi solito principibus aliquibus ad exigendas decimas, etiam à pensionariis non obstantibus pactis intercedentibus inter pensionarium & titularem) exceptio non adaptatur actioni, prout de jure requiritur; quia indultum illud non respicit favorem titularis, sed indultarii. Lott. n. 29. 30. & 31.

6. Porro nullam esse inter hæc incompatibilitatem, quod titularis teneatur ad onus decima vel alterius impositionis, & quod nihilominus hæc conventio inter titularem & pensionarium respectu indultarii vi indulti exigentis pensionem non à titulari, sed à pensionario, non habeatur in aliqua consideratione, ostendit Lott. n. 35. & 36. exemplo conventionis inter concedentem in Emphyteusi in prædium & Emphyteutam, qui stipulatus est, solvi tributa & census per concedentem; hæc namque conventio, etsi teneat in præjudicium ipsius concedentis & promissoris, non tamen teneat in præjudicium principis exigentis tributa.

Quæstio 542. Cum, quæ dicta sunt hætenus, intelligenda sint de oneribus Ecclesiasticis seu impositis auctoritate Ecclesiastica, num igitur etiam pensionarius, cui reservata pensio libera & exempta ab oneribus vi dictæ clausule, eximatur quoque ab oneribus, si quæ de facto etiam contra juris prohibitionem imponant principes laici?

Respondeo sub distinctione: Si reservata est pensio libera & exempta ab omnibus oneribus tam ordinariis, quàm extraordinariis, non tenebitur ad istiusmodi onera contribuere pensionarius; cum titularis jam ex proprio consensu nullam possit præterdere remissionem, ut dicitur de conductore, qui omne periculum in se suscipit, nisi forte casus esset non solum valde insolitus, sed qui etiam abtulisset omnes fructus. Lott. l. 1. q. 38. n. 34. & 35. Si verò pensio fuit reservata libera & exempta simpliciter, vel ab oneribus ordinariis tantum tunc, quia Papa non censetur cogitasse de extraordinariis, multo que minus de impositis contra juris prohibitionem, ut sunt onera illa à laicis imposita, tenebitur pensionarius ad contribuendum, poteritque titularis præterdere remissionem. Lott. loc. cit. n. 37. qui tamen idipsum limitat n. 38. nisi essent onera restituibilia, ita ut remaneret actio titulari ad reperendum à se soluta ex obligatione ipsorum laicorum.

Quæstio 543. An pensionarius habens pensionem cum prædicta clausula: liberam, immunitem & exemptam ab omni onere excogitato, & excogitabili, teneatur contribuere ad expensas, quas facit titularis in litem pro defensione sui tituli, dum litis consecutio respicit etiam defensionem pensionis?

Respondet negativè Riccius in pr. resol. 428. Respondet in contrarium affirmativè Marautæ p. 2. contror. resp. 10. apud Ventrigl. to 2. annot. 11. s. 2. n. 3. cui parti affirmativa favere videtur ipse Ven-

Ventrigl. Lott. potius adhæret negativa l. 1. q. 38. ubi postquam docuisset, ut vidimus *questionib. binis anteced. ex eo*, quod titularis consentiendo pensioni istiusmodi liberæ & exemptæ, hoc suo proprio consensu obligavit se, etiam ad onera insolita & excogitata eximendo pensionarium, titularem non posse præterdere remissionem aliquam exemplo conductoris, qui omne periculum in se suscipit, subiungit n. 39. contra Gig. *de pens. q. 85. n. 7.* & Gomez. *in compend. signat. ad finem.* ex consensu præstito à titulari reservationi pensionis liberæ ab omni onere, etiam excogitato, titulari non competere retentionem adversus pensionarium pro expensis factis in persequendo litem adversus aliquem intrusum.

De obligatione, & deobligatione, & modo solvendi pensionem, eamque factam probandi, & per eam præjudicandi titulari in ordine ad acquirendam possessionem exigendi pensionem.

Questio 544. An beneficiarius, super cuius beneficio imposta est pensio, obligetur eam solvere sub gravi culpa?

Respondeo affirmative: tum quia pensio est portio extracta à beneficio, applicata pensionario; tum quia in literis pensionis reservatæ præcipitur ejus solutio sub gravissima pena excommunicationis, quæ pena supponit gravem culpam. *Castrop. de benef. d. 1. p. 11. §. 6. n. 1. cum communi.* Proceditque id non solum in primo consentiente pensioni, sed & de quocunque successore, cum pensio sit onus reale inhærens fructibus beneficii, adeoque acceptans beneficium gravatum pensione tenetur onus illud sustinere; unde & in literis reservationis pensionis apponitur hæc clausula: *Pensionem annuam per Titium Ecclesia illius modernum rectorem, & ejus in præfata Ecclesia successorem persolvendam.* *Azor. p. 2. l. 8. c. 8. q. 13. Castrop. loc. cit. cum communi, quam supponit Barb. juris Eccl. l. 3. c. 11. n. 70. Garc. p. 1. c. 5. n. 190.* Atque ita etiam provisus ab Ordinario, & vigore provisionis per Ordinarium ei facta possidet beneficium, tenetur ad solvendam pensionem, dum consentit pensioni per Papam constituenda in illo beneficio, v. g. dum Episcopus Titio contulit beneficium, nominando Cajum ad certam pensionem super fructibus ejusdem beneficii auctoritate Apostolica reservandam, in quam pensionem dictus Titius consentit. *Corrad. in pr. benef. l. 5. c. 7. n. 8.*

Questio 545. An, & qualiter titularis non habens possessionem beneficii pensione gravati teneatur eam solvere?

Respondet negative *Tond. q. benef. p. 1. c. 35. n. 10. Lott. l. 1. q. 39. n. 48.* ubi quod non detur actio contra non possidentem, *C. Luc. de pens. d. 33. n. 3. & d. 32. n. 4. Paris. l. 6. q. 2. n. 147. Filiuc. in append. posth. tr. 42. c. 6. q. 1.* eò quod, cum pensio non sit debitum proprium & personale, sed causativum seu occasionale, quatenus nempe quis possidet beneficium, & obtinet fructus illius, super quibus propriè hoc onus pensionis re-

P. Leuren. Fori Benef. Tom. III.

fidet, idcirco cessante hac causâ debendi, quia non possidet, vel citra culpam & factum suum fructus non percipit, ad pensionis solutionem cogi non potest. *Card. de Luc. cit. n. 4.*

2. Idipsum limitandum primò: Nisi beneficia, tum suâ culpâ negligeret, aut aliâ ratione possessionem non caperet, teneatur tamen adhuc in conscientia, quin & in foro externo compellatur solvere pensionem: cum enim per beneficiatum ster, quò minus possessionem capiat, non debet ex illius delicto vel facto alius jacturam pati. *Filiuc. loc. cit. cum communi.*

3. Limitandum secundò: Dum solet nihilominus in reservatione pensionis quandoque adjici clausula provisi obligatoria, seu ut provisus de beneficio teneatur solvere, *habita vel non habita possessione.* Idque vel ex conventionem partium, vel quia agitur de pensione reservata ad favorem familiarium Papa, quæ per Expeditores pensio palatina dici solet, ut *Card. de Luc. cit. d. 32. n. 3.* vel etiam adjici consuevit in pensione reservata super beneficiis ultramontanis, præsertim Hispanis (intellige in favorem alicujus existentis in Italia, aut alibi in loco remoto ab Hispania) & hoc propter difficultatem probandi, an possessio capta nec ne, & quis sit verus possessor. Rarius autem in Italicis juxta dicta superius, ubi de modo imponendi pensionem sub hac clausula ejusque justitia; præter quæ ait quoque *Lott. loc. cit. n. 50.* quòd, cum pensionarius aliàs facile supplantari possit, ex stylo Curie prudentissimè excogitatam esse hanc clausulam, ut per titularem fiat obligatio de solvenda pensione cum dicta clausula, quæ habeat æquissimam rationem, ut nimirum malitia & commento fraudis occurratur, omnemque respuat injuriam titularis, qui volens ac liberè consentit. Qualiter verò præscindendo ab illo rigore juris, quo, stante hac clausula, titularis tenetur solvere, etsi possessionem non habeat, nec fructus ullos percipiat, ut *Paris. l. 6. q. 2. n. 147.* Rota secuta semper æquitatem interpretatur illam clausulam, ut non extendatur ultra duos vel tres annos dicta obligatio non solvendi, non habita etiam possessione; vide quoque dicta superius *loc. cit.* In quorum confirmationem sic quoque ait *Card. de Luca cit. d. 32. n. 6.* receptum esse, ut clausula illa, utpote adjecta ad occurrendum fraudibus & collusionibus in præjudicium pensionarii, discretè ac sano modo intelligenda veniat pro uno vel duobus annis, seu aliàs pro facti qualitate & circumstantiis, ex quibus deveniatur ad notitiam, an ster per titularem nec ne, adeo ut cesset ratio suspitionis, cui eadem clausula innixa est ex cessante motivo rationis vel causæ. Idem tradit *Lott. loc. cit. n. 51.* ubi: quòd, si tractu temporis cessaret suspicio fraudis, & titularis consequi nequiret possessionem, cessaturum quoque esse effectum dictæ clausulæ; cessaturam autem dictam suspitionem fraudis ait n. 52. & 53. ex diligentis possibilibus factis per annos continuos, tum in producendo literas, & instando pro earum executione, tum alio modo possibili removendo hoc impedimentum; ita ut sine diligentis illis factis non sufficiat lapsus ille trium annorum absque possessione. Dari & aliam adhuc cautelam certiore & expeditiore, tradit *Lott. loc. cit. n. 58.* dum nimirum decernitur, tam per consentientem pensioni, quam per ejus successorem, dari schedulam bancariam (de qua infra pluribus) per triennium cum obligatione